

ЕТНОГРАФСКИ
ИНСТИТУТ САНУ

ГЛАСНИК

Етнографског
института
САНУ

LXV(3)

Београд 2017.

ГЛАСНИК ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА САНУ LXV (3)

BULLETIN OF THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA LXV (3)

UDC 39(05)

ISSN 0350-0861

INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA

BULLETIN

OF THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY

LXV

No. 3

Chief Editor:

Prof. Dr. Dragana Radojičić (Institute of Ethnography SASA)

Editor:

Dr. Srđan Radović (Institute of Ethnography SASA)

International editorial board:

Dr. Milica Bakić-Hayden (University of Pittsburgh), dr. Ana Dragojlović (University of Melbourne), prof. dr. Peter Finke (University of Zurich), prof. dr. Karl Kaser (Karl-Franzens University, Graz), dr. Gabriela Kilianova (Institute of Ethnology of the Slovak Academy of Sciences, Bratislava), prof. dr. Kjell Magnusson (University of Uppsala), prof. dr. Marina Martynova (Institute of Ethnology and Anthropology Russian Academy of Sciences, Moscow), dr. Ivanka Petrova (IEFEM – Bulgarian Academy of Sciences, Sofia), dr. Tatiana Podolinska (Institute of Ethnology of the Slovak Academy of Sciences, Bratislava), dr. Jana Pospíšilova (Institute of Ethnology of the Czech Academy of Sciences, Brno), dr. Ines Prica (Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb), dr. Ingrid Slavec Gradišnik (Institute of Slovenian Ethnology RC SASA, Ljubljana).

Editorial board:

Dr. Gordana Blagojević (Institute of Ethnography SASA), dr. Ivan Đorđević (Institute of Ethnography SASA), prof. dr. Ildiko Erdei (Faculty of Philosophy, Belgrade), prof. dr. Ljiljana Gavrilović (Institute of Ethnography SASA and Faculty of Philosophy, Belgrade), dr. Jelena Jovanović (Institute of Musicology SASA, Belgrade), dr. Aleksandra Pavićević (Institute of Ethnography SASA), dr. Lada Stevanović (Institute of Ethnography SASA and Faculty of Media and Communications, Belgrade), academician Gojko Subotić (Serbian Academy of Sciences and Arts).

Advisory board:

Prof. dr. Jelena Đorđević (Faculty of Political Sciences, Belgrade), prof. dr. Maja Godina Golija (Institute of Slovenian Ethnology RC SASA, Ljubljana), dr. Renata Jambrešić Kirin (Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb), dr. Miroslava Lukić-Krstanović (Institute of Ethnography SASA), dr. Mladena Prelić (Institute of Ethnography SASA), prof. dr. Ljupčo Risteski (Faculty of Natural Sciences and Mathematics, Skopje), prof. dr. Lidija Vujačić (Faculty of Philosophy, Nikšić), prof. dr. Bojan Žikić (Faculty of Philosophy, Belgrade).

Secretary:

Marija Đokić (Institute of Ethnography SASA)

BELGRADE 2017

ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ

ГЛАСНИК

ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА

LXV

свеска 3

Главни и одговорни уредник:

Проф. др Драгана Радојичић (Етнографски институт САНУ)

Уредник:

Др Срђан Радовић (Етнографски институт САНУ)

Међународни уређивачки одбор:

Др Милица Бакић-Хејден (Универзитет у Питсбургу), др Ана Драгојловић (Универзитет у Мелбурну), проф. др Петер Финке (Универзитет у Цириху), проф. др Карл Казер (Универзитет у Грацу), др Габриела Килианова (Етнолошки институт САВ, Братислава), проф. др Шел Магнусон (Универзитет у Упсали), проф. др Марина Мартинова (Институт етнологије и антропологије РАН, Москва), др Иванка Петрова (ИЕФЕМ – БАН, Софија), др Татиана Подолинска (Етнолошки институт САВ, Братислава), др Јана Поспишилова (Етнолошки институт АН ЧР, Брно), др Инес Прица (Институт за етнологију и фолклористику, Загреб), др Ингрид Славец Градишник (Институт за словеначку етнологију ЗРЦ САЗУ, Љубљана).

Уређивачки одбор:

Др Гордана Благојевић (Етнографски институт САНУ), др Иван Ђорђевић (Етнографски институт САНУ), проф. др Илдико Ердеи (Филозофски факултет у Београду), проф. др Љиљана Гавриловић (Етнографски институт САНУ и Филозофски факултет у Београду), др Јелена Јовановић (Музиколошки институт САНУ), др Александра Павићевић (Етнографски институт САНУ), др Лада Стевановић (Етнографски институт САНУ и Факултет за медије и комуникације, Београд), академик Гојко Суботић (Српска академија наука и уметности).

Издавачки савет:

Проф. др Јелена Ђорђевић (Факултет политичких наука, Београд), проф. др Маја Година Голија (Институт за словеначку етнологију ЗРЦ САЗУ, Љубљана), др Рената Јамбрешић Кирић (Институт за етнологију и фолклористику, Загреб), др Мирослава Лукић-Крстановић (Етнографски институт САНУ), др Младена Прелић (Етнографски институт САНУ), проф. др Љупчо Ристески (Природно-математички факултет, Скопље), проф. др Лидија Вујачић (Филозофски факултет у Никшићу), проф. др Бојан Жикић (Филозофски факултет у Београду).

Секретар уредништва:

Марија Ђокић (Етнографски институт САНУ)

БЕОГРАД 2017.

Издавач:
ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ
Кнез Михаилова 36/IV, Београд, тел. 011-2636-804
e-mail: eisanu@ei.sanu.ac.rs
Мрежна страница часописа: www.ei.sanu.ac.rs

Publisher:
INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA
Knez Mihailova 36/IV, Belgrade, phone: 011-2636-804
e-mail: eisanu@ei.sanu.ac.rs
Journal's web page: www.ei.sanu.ac.rs

Лектор:
Ивана Башић

Превод:
аутори текстова

Дизајн корица:
Горан Витановић

Техничка припрема и штампа:
Академска издања, Београд

Тираж:
300 примерака

Примљено на 9. седници Одељења друштвених наука САНУ одржаној 7. новембра 2017. године, на основу реферата академика Димитрија Стефановића.

Accepted for publication at the 9th meeting of the Department of Social Sciences SASA on October 7th 2017, based on the report of academician Dimitrije Stefanović.

Штампање публикације финансирано је из средстава
Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.
Printing of the journal was funded by the Ministry of Education, Science and Technological
Development of the Republic of Serbia.

Гласник Етнографског института САНУ излази три пута годишње и доступан је и индексиран у базама: DOAJ (Directory of Open Access Journals), ERIH PLUS (European Reference Index for the Humanities), SCIndeks (Српски цитатни индекс), Ulrich's Periodicals Directory, NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS – Norwegian Social Science Data Service), CEEOL (Central and Eastern European Library).

The Bulletin of Institute of Ethnography SASA is issued three times a year and can be accessed in: DOAJ (Directory of Open Access Journals), ERIH PLUS (European Reference Index for the Humanities), SCIndeks (Srpski citatni indeks), Ulrich's Periodicals Directory, NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS – Norwegian Social Science Data Service), CEEOL (Central and Eastern European Library).

Садржај
Summary

I
Научни радови
Scientific Papers

Тема броја – Истраживање миграција

(ур. Мирослава Лукић Крстановић и Марта Стојић Митровић)

Topic of the Issue – Research of Migrations

(eds. Miroslava Lukić Krstanović and Marta Stojić Mitrović)

- Јелена Васиљевић, *'Право на права' у теорији грађанства изван суверености* 497-511
- Jelena Vasiljević, *'The Right to Have Rights' in Theory of Citizenship beyond Sovereignty*
- Адриана Захаријевић, *Ми избеглице: живот који се не може живети* 513-526
- Adriana Zaharijević, *We Refugees: an Unlivable Life*
- Биљана Ђорђевић, *Лишени дискурса легитимације: зазидане земље Централне Европе и политички субјективитети у настајању* 527-541
- Biljana Đorđević, *Depraved of Legitimizing Discourse: CEE Walled States and Emerging Political Subjectivities*
- Љупка Мандић Келијашевић, *Елементи друштвених сукоба у перспективи савремених миграционих кретања* 543-557
- Ljupka Mandić Kelijašević, *The Elements of Social Conflicts in the Perspective of Contemporary Migration Movements*
- Тина Ивник, *Women in Migration: Some Notes from the West Balkan Route* 559-572
- Тина Ивник, *Жене у миграцији: Белешке са западно-балканске руте*
- Ела Мех, *The Health of Migrants Passing through Serbia: the Threat of the Sick 'Other'?* 573-591
- Ела Мех, *Здравље миграната на путу кроз Србију: претња болесног 'другог'?*
- Марта Стојић Митровић, *Колико су 'опасна' тела миграната? Наративи о болести и јавном здрављу и технике управљања* 593-609

- Marta Stojić Mitrović, *How 'Dangerous' are Migrants' Bodies? Narratives about Disease and Public Health and Techniques of Governance*
- Дејана Прњат, *Културолошки аспекти политика земаља Европске уније према имигрантима: изазов актуелне мигрантске кризе* 611-618
- Dejana Prnjat, *Cultural Aspects of the Policies of the European Union Countries towards Immigrants: the Current Migrant Crisis Challenge*
- Јадранка Ђорђевић Црнобрња, *'Не скретати пажњу на себе' – да ли је и за кога је интеграција миграната важна? Горанци у Београду* 619-637
- Jadranka Đorđević Crnobrnja, *'Do not Draw Attention to Yourself' – Is the Integration of Migrants Important, and for Whom Is It Important? Gorani People in Belgrade*
- Nacho Dimitrov, *Policy, Mobility and Everyday Culture in Competition in the Identity Construction (The Case of Karakachans in Bulgaria)* 639-652
- Начо Димитров, *Политика, мобилност и свакодневна култура у надметању у конструкцији идентитета (случај Каракачана у Бугарској)*
- Сања Златановић, Јурај Марушиак, *'Повратна' миграција војвођанских Словака и питање припадности* 653-668
- Sanja Zlatanović, Juraj Marušiak, *'Return' Migration of the Slovak Community of Vojvodina: Issue of Belonging*
- Александра Ђурић Миловановић, *(Не)видљиви мигранти: миграције назарена у Северну Америку током комунизма у Југославији* 669-686
- Aleksandra Đurić Milovanović, *(In)visible Migrants: the Nazarene Emigration to North America during Communism in Yugoslavia*
- Милош Рашић, *Југословенски/српски клубови у Бечу у историјском контексту* 687-703
- Miloš Rašić, *Yugoslav/Serbian Clubs in Vienna in the Historical Context*

II

Научна критика и полемика Discussion and Polemics

Љиљана Гавриловић, <i>О хуманистици данас: још једном, с љубављу</i>	704-706
Марта Стојић Митровић, <i>Камп, коридор, граница. Студије избјеглиштва у савременом хрватском контексту</i>	706-708
Младена Прелић, <i>Dance, Field Research, and Intercultural Perspectives. The Easter Customs in the Vilage of Svinița</i>	708-712
Péter Vataščin, <i>International Conference Unsettled Europe: Refugees, States and Politics in Southeast Europe</i>	712-715
Соња Жакула, Бојана Богдановић, <i>Седамдесет година рада Етнографског института САНУ – хроника прославе</i>	715-721

III

In memoriam

Мирослава Лукић Крстановић, <i>Десанка Николић (1929-2016)</i>	723-725
--	---------

Научна критика и полемика

Discussion and Polemics

О хуманистици данас: још једном, с љубављу

Stranputice humanistike, uredili Petar Bagarić, Ozren Biti i Tea Škokić
Institut za etnologiju i folkloristiku
Zagreb, 2017.

Текстови у зборнику радова *Stranputice humanistike*¹ баве се темом која је горућа за све хуманистичке дисциплине данас: преиспитивањем традиционалне улоге хуманистике, како је она дефинисана у модерном периоду, и откривањем различитих могућих праваца њеног даљег развоја или проблема актуелне примене у постмодерном добу и глобализованом, неолибералном свету. Зборник отвара лезу проблема са којима се хуманистика среће у свом свакодневном постојању: од позиције хуманистички усмереног интелектуалца у друштву у коме индивидуално (или било какво, заправо) критичко мишљење више није врлина, преко академске позиције дисциплина и њиховог насилног смештања у бирократске оквире „administrativno-projektnom kvantifikacijom svojih rezultata u vidu neprestane statističke scijentometrije“ (Hromadžić 31), што је процес који доводи до заустављања развоја дисциплина, јер се „'pozitivistička filozofija učinkovitosti' pokazuje prilično besplodnom budući da ne omogućava razvoj znanosti“ (Petrović, 60). Посебно су отворена питања сталног самопреиспитивања унутар хуманистичких дисциплина, али и положаја појединих дисциплина – пре свега „идентитетских“ (етнологије и антропологије, етномузикологије) – у њиховим актуелним позицијама на (полу)периферији и у транзицијским условима савремене Хрватске, као и примене тих дисциплина у процесима заштите нематеријалног културног наслеђа или у постсоцијалистичкој трансформацији не толико самог друштва, колико доминантног погледа на свет. Ова питања, иако се односе на конкретну хрватску ситуацију, од значаја су и за знатно шире

¹ После *Uvodne reči* (Ozren Biti i Tea Škokić), следи десет текстова: Hajrudin Hromadžić, *Humanistika i društvene znanosti u vrtlogu hegemonije tzv. tranzicije: performativ javnog intelektualca danas*, Primož Krašovec, *Psihosocijalne figure u neoliberalizmu*, Duško Petrović, *Znanje u "tekućem" društvu*, Sanja Bojanić, *"Humanost" humanističkog pristupa znanosti*, Petar Bagarić, *Kriteriji izvrsnosti u humanistici*, Ines Prica, *Potrebe duše, potrebe gospodarstva. Autonomija i primjena humanistike na periferiji*, Borislav Mikulić, *Ratovi interpretacija i krize humanistike*, Branimir Janković, *Artikuliranje stranputice: slučaj socijalističkih povjesničara nakon pada socijalizma*, Naila Ceribašić, *O stranputicama humanistike iz perspektive začetaka programa nematerijalne kulturne baštine: Pitanje participacijskog mehanizma odozdo prema gore* i Ana-Marija Vukušić, *Zajedništvo, dijeljenje i uvažavanje? UNESCO-ova multinacionalna nominacija proslave blagdana Sv. Jurja*.

регионално подручје, јер се исти или веома слични проблеми могу препознати и у другим државама из регије.

Књига *Stranputice humanistike* намењена је превасходно научницима друштвеног и хуманистичког усмерења, мада – захваљујући ширини тема које захвата – може бити веома добро штиво и за ширу публику, заинтересовану за трансформацију која се током последњих неколико деценија одвија у друштву, култури и дисциплинама које се њима баве. Свима њима она нуди не само одговоре на питања шта се данас дешава са хуманистиком, него пре свега отварање нових могућности пропитивања друштвене и културне стварности у којој живе.

С обзиром на чињеницу да се *Stranputice humanistike* могу сматрати не само анализом положаја хуманистичких дисциплина, него и друштва у коме оне функционишу, значај објављивања овог зборника је знатно шири од оквира самих дисциплина, јер јасно говори како о структури и функционисању савремених друштава (глобалног и локалног/хрватског), тако и о доминантном светоназору, који детерминише начин њиховог опстајања у измењеним условима. *Тема зборника не само да је релевантна, него је тренутно једна од најактуелнијих на глобалном плану, о чему говори и врло широка литература коришћена у радovima у зборнику, а која је готово у потпуности објављена у периоду после почетка 21. века.*

Различити методолошки приступи примењени у текстовима из зборника показују различите могућности приступа изабраним темама, градећи тако ширу слику о потенцијалима хуманистике у садашњем (наизглед неповољном) тренутку, како у погледу њеног даљег развоја и примене, тако и у конкретној примени на (пре свега) идентитетске политике, и то не само у конкретном случају Хрватске, него и у знатно ширим оквирима (политике UNESCO-а), што их чини неопходним и данас, упркос наизглед непрофитабилности њиховог деловања.

Stranputice humanistike читаоцу пружају лепезу методолошких приступа, којима се актуелни проблеми хуманистике осветљавају са различитих аспеката, а закључци изведени из тих анализа добар су темељ за даља појединачна испитивања трансформације и употребе хуманистичких дисциплина, било у правцу усклађивања постојећих методологија са новим захтевима – како онога што се данас, у складу са неолибералном парадигмом, назива „научним тржиштем“, тако и са индивидуалним потребама и циљевима сваког појединог истраживача. У том смислу је овај зборник драгоцен прилог актуелном процесу поновне самоспознаје хуманистике, било да се она тиче чисто теоријског промишљања или се односи на њену „*istinsku primjenjivost ... u zahtjevima baštinizacije u kojima identitet sa simboličkih razina, potreba duše, prelazi u svoj 'čisti' materijalizirani oblik prigodan za potrebe gospodarstva i kulturnog turizma*“ (Prica, 101), односно на њено измештање из апстрактног друштвено-културног у конкретан прагматично-утилитарни економски простор. Овај зборник заправо има перспективу да буде темељ широког спектра нових научних резултата, који никако неће остати затворени само у границама Хрватске.

Зборник *Stranputice humanistike* је сјајна целина, неопходна (не само хрватској) научној и друштвеној јавности, јер је данас практично свугде „*više no ranije prisutno*“ посежане за различитим краткорочним стратегijama snalaženja, opredjeljivanje

za reaktivnu, a ne proaktivnu politiku, modificiranje karaktera znanstvenog rada na način da primjenjivost i popularizacija nerijetko dolaze u prvi, a teorijsko-istraživački rad pada u zadnji plan“ (Biti i Škokić, 4). Овај зборник нам указује да постоје и друге могућности, ма колико оне биле ограничене, као и да је стално преиспитивање заправо кључ проналажења достојног места хуманистике у савременом друштву. Макар се стварни научноистраживачки рад у хуманистици повремено морао маскирати у мерљивост, популаризацију и применљивост – пре свега да би се могло обезбедити финансирање истраживања – његови резултати не морају (чак не смеју) бити у складу са потребама и/или захтевима неолибералних господара новца. Може то на први поглед деловати као сужење поља рада, али чак и унутар задатих форми могуће је очување слободе мисли, бар као семе наредне експанзије хуманистике (и хуманости), до које само треба издржати.

Љиљана Гавриловић

Камп, коридор, граница. Студије избјеглиштва у савременом хрватском контексту

Уреднице Емина Бужинкић и Маријана Хамершак,
Институт за етнологију и фолклористику, Центар за мировне студије,
Факултет политичких знаности Свеучилишта у Загребу, Центар за
истраживање етничности, држављанства и миграција,
Загреб 2017.

Зборник *Камп, коридор, граница. Студије избјеглиштва у савременом хрватском контексту*, уредница Емине Бужинкић и Маријане Хамершак, окупља радове фокусиране на хрватску деоницу тзв. миграцијског коридора, формираног у јесен 2015. године, који је за циљ имао успостављање контроле над транзитним кретањем миграната тзв. западнобалканском рутом према државама централне и западне Европе. Коридор је повезао Грчку и Турску са Аустријом и Немачком. Хрватска, као једна од држава на тзв. коридору, организовала је транспорт миграната од границе са Србијом, најпре до Мађарске, а потом, након подизања ограде, до Словеније. Коридор је затворен у марту 2016. године. Радови се заснивају на емпиријским истраживањима и обрађују читав низ кључних теоријских проблема и проблематизују начине на које се креира, трансформише и регуларизује миграцијска пракса и концепти с њом у вези. Текстови окупљени у овом зборнику настали су на основу излагања представљених на конференцији *Камп, колодвор, граница: микростудије избјеглиштва у савременом хрватском контексту*, одржаној 14. и 15. априла 2016. године у Загребу, у организацији Центра за мировне студије, Центра за истраживање етничности, држављанства и миграција при Факултету политичких знаности Свеучилишта у Загребу, Иницијативе „Добродошли!“ и Института за етнологију и фолклористику.

У тексту „Заробљени у кретању: о хрватској деоници балканског коридора“ Маријана Хамершак и Ива Плеше обрађују системе реструктурирања и фортификације европских граница, које се, схваћене као функција контроле кретања, у Хрватској материјализују у облику строго регулисаних канала кретања и имобилизације у јесен и зиму 2015–2016. године. Коридор схваћен као место

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

39(05)

Гласник Етнографског института = Bulletin of the Institute of Ethnography /

главни и одговорни уредник Драгана Радојичић. – Књ. 1, бр 1/2 (1952) –
Београд : Етнографски институт САНУ (Кнез Михаилова 36/IV), 1952 –
(Београд : Академска издања). – 24 cm

Три пута годишње. - Друго издање на другом медијуму: Гласник
Етнографског института САНУ (Online) = ISSN 2334-8259

ISSN 0350-0861 = Гласник Етнографског института

COBISS. SR-ID 15882242